

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

26.12. 2023 р.

**Фаховий висновок щодо належності
назви міста Красноград Харківської області
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань

визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назви міста Красноград Харківської області вимогам Закону України «Про

засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

У російській імперській топонімічній традиції радянського зразка присвоєння об'єктам топоніміки назв із використанням прикметника *червоний, червона, червоне* (рос. *красный, красная, красное*) мало ідеологічну мету, а саме – маркування радянською / комуністичною символікою, елементом якої, серед іншого, був червоний колір, завойованих, захоплених чи анексованих територій. У листопаді 1922 р., в 5-ту річницю Жовтневого перевороту 1917 року, місто *Константиноград* (*Костянтиноград*), або *Конград* (назване так на честь Константина Павловича – сина спадкоємця російського престолу Павла Петровича, майбутнього російського імператора Павла I), було перейменовано в *Красноград*: «Постановление Конградского Окрисполкома о переименовании гор. Конграда в Красноград. Принимая во внимание, что постановление Конградского Уисполкома от 9.11.22 г. О переименовании г. Конграда в Красноград вошло в жизнь, возбудить перед ВУЦИК ходатайство о переименовании г. Конграда в г. Красноград» (Витяг з протоколу № 26 засідання Полтавського губвиконкому від 26 березня 1923 р. Держархів Полтавської області Ф. Р-1503, Оп. 1, Спр. 110, Арк. 23, 26). Нова ідеологічна назва *Красноград* насамперед мала асоціюватися з пролетарською та радянською символікою – червоним забарвленням партійного та державного прапора СРСР і основного кольору прапорів союзних республік, а також кольором Комуністичного інтернаціоналу. Намагання ж обґрунтувати назву «Красноград» як похідну від прикметника «красний» у значенні «гарний», «красивий» не витримує наукової критики: на час її постановня у 1922 р., притаманний давнім українським топонімам прикметник «красний» вже не функціонував у значенні «гарний», «красивий» і був анахронізмом.

Показово, що в 1925 р. деякий час місто мало «українізовану» версію назви *Червоноград* (Верменич Я. В. КРАСНОГРАД [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон – Кю / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2008. - 568 с.: Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FM>

T=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Krasnograd), що вкотре підтверджує ідеологічний та більшовицький зміст назви міста. Таким чином, назву *Красноград* місто отримало внаслідок установаження радянської влади на території України та діяльності комуністичної партії, що, відповідно до пункту 2 частини 1 статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», є втіленням російської імперської політики.

З огляду на викладене вище **назва міста *Красноград* Харківської області** як така, що пов'язана з реалізацією російської імперської політики (встановленням радянської влади на території України), відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, ***належить до символіки російської імперської політики.***

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович